

UL
LA

*Historiky
ugrofinskej*

bosorky

Ulla

*

Historiky ugrofinskej bosorky

Soldat

„Jaaj, zasa na mňa navrieskala... Čo som to vlastne urobila..? Aha, nechala som na záchode položený balík vložiek, no bože.. A to ich mám schovať do chladničky ? Vadí jej, že ženštiem..?“

Lina kráčala už polhodinu, a keďže práve prechádzala chodníkom, na ktorom z nej opadávali nánosy dojmov z bujarého sídliska, popri chmeľnici, trpela samomluvou ako vždy. Už ani nevedela rozoznať, či hovorí s kamarátkou, ktorá tu teraz nebola, pretože o mobiloch sa vtedy ešte ani nehovorilo, alebo s mláďátkom drozda v hniezde učupeného v neďalekej húštine, na ktoré sa vybehla pozrieť. Rástlo z týždňa na týždeň, tak, ako si ona už dlho týždeň čo týždeň uľavovala cestičkou, dôverne známou, od porantaných nervov, totiž nikdy nevedela odhadnúť, kedy na ňu jej mater vybuchne ako sopka, mala na to iste len svoje vlastné vnútorné pohnútky, pretože v byte ju nevidel okrem jej dcéry nikto. Keď sa chystala von, nasadila si zmaľovanú a vymódenú masku a Lina, ktorá priveľmi nerozlišovala „doma“ a „vonku“, sa divila zázračným premenám, ktoré skvele predvádzala, známym, a milotou sa votierala do priazne susedovcom, predavačkám, a tajuplnými rečami jedincom mužského pohlavia. Lina na jej vždy s údivom a obavami vnímala roztrasené dlane, ohnivé oči, neprirodzený úsmev, ktorý skôr vyzeral ako zlosťou zatáaté zuby. Keď matka od nej vyžadovala partácke chovanie, aby ju podporila v jej nezmyselných rečiach, cítila sa ako cudzí predmet, občas nazývaný pankhartom a do krvi fackovaný, vláčený v zuboch po uliciach, občas dusený v záchvatoch lásky. Keď sa zarozprávala, ako dieťa ju ťahala za sukňu, stála pri nej ako trdlo a neskutočne sa nudila, poďme už domov, mami! Mama, v nadšení tancujúca ako spotená labuť, ju vždy odstrčila a s povzneseným úsmevom sa jej zlomyseľne spýtala, či žiarli. Bola vo výšinách vždy, keď jej mohla odmietnuť cit. Lina bola tak dobromyseľná, že sa na ňu už v dvanástich rokoch súcitne zadívala a vzdychla si: „Mami, musím si urobiť úlohy a je mi zima. a.. prdla si si..“ Juj, čert mi bol dlžen túto sebaľúbu stvoru.. Keď doma mamka besnila, prebiehalo to väčšinou

tak, že sa najprv rozčertila, potom sa obúvala do Liny, že by ju roznosila na kopytách. Lina vyjavene mlčala a od napätia jej začala trpnúť sánka a ruky. Matku to tešilo, a ako vybuchla do explózie Hirošimy s extatickým zápalom zničiť všetko navôkol, mala Lina pocit, že sa netrasú dva schúlené kanáriky v klietke, ale najmä susedova päť za stenou.

„Kolo Tatier čierňava, blýska, bije hrom.“ bojovne si teraz Lina spievala, vykračujúc si pomedzi nádherné, žltozeleno žiariace pole repky olejky a slnko ju omámilo radosťou a veselosťou, keď zakývala malému športovému lietadlu letiacemu jej nízko nad hlavou a to jej prihrávku vrátilo kolísaním sa zo strany na stranu, lebo pilot ju cez sklenené obloženie dobre videl. Pred potokom vo voňavej vrbine sa zadívala na vodný mlynček, ktorý ktosi vystrúhal a vložil do najväčšieho prúdu, kde sa v čirej vode s drobnými rybkami krútil, plynule a veselo. Lina sa nadýchla... pripravila... odrazila a hop! Už bola na druhom brehu. Síce si skoro vyklácala päť, lebo si nevšimla, že na druhý breh niekto vysypal štrk, ale pred nabitím si zadnice ju uchránila vetva starej višne prevísajúcej nad ňou, ktorá jej zasa skoro vyklácala rameno. Ešte si stihla plesknúť po stehne, na ktorom jej pristala žravá komárka a nedovolila jej, aby sa napájala jej krvou. Vydýchla si... Na prašnej cestičke pomedzi zrelé klásky pšenice dupkala ako dieťa a tenisky získavali vzhľad vojenského charakteru.

Prešla popri kozli sena, navŕšeného do pätnásť metrov dlhej a šesť metrov vysokej, najúžasnejšej preliezky pre násťročných. Blbé však bolo, keď sa do nej raz Lininej kamarátke Veronike preborila noha, hlboko do prehnutého vnútra. „Boha, baby, zadusím sa..., Linaaa!“ Veronika príliš nepanikárila, skôr sa jedovala. Bola to plavá, temer osemnásťročná dievčina. „Veri letím... kruci, aj ja som sa skoro prepadla.“ Dusili sa v rozprášenej hnilobe a slzy im tiekli zo sladkastého pachu, ale pomaly, pomaličky, ako keď zachraňujeme topiaceho sa v prelomenej tabuli ľadu, sa ako myšky dostali na bezpečné miesto zoskokom z už spomínanej šesťmetrovej výšky. „Poďme sa pomodliť!“ napadlo Linu a Veronika sa usadila do výklenku v kozli, neokrôchane sa modliac, že si zachránila život. Lina čupela pred ňou a plakala smiechom, či už od puberty, alebo od

sopľa a kýchania z oblakov prachu, ktorý sa okolo nich ako duch svätý vznášal spolu s muchami, nevedno. No áno, teraz už mala o dva roky viac, o dvadsať centimetrov dlhšie hnedé, a trocha schlpené vlasy, ktoré jej vadili, pretože keď si sadla, samu seba pošticovala tak, že jej myklo hlavou dozadu, a tak s nimi narábala ako s nutným zlom; česala ich ako konský chvost. Ešte aj hrebeň bol nanič, pretože chlpy nebol schopný rozchlipiť bez toho, aby švonce vlasov odtrhol, alebo si nevylomil zub. A ten drevený jej ich zasa štiepil.

Ach, konečne diaľnica, za chvíľu som v lese, zvlnil jej úsmev pekné pery a utrela si spotené čelo, pripekalo čoraz viac a blížilo sa poludnie. Tenisky si vymočila v kaluži, v ktorej aspoň získali jednotnú farbu, lebo hnedé zostali už aj so šnúrkami. Pochodovala smerom doľava za bielou hrubou čiarou a autá, ktorých v týchto časoch bolo na ceste poredšie, na ňu civeli, občas na ňu nejaké zatrúbilo; azda preto že sa mi tie vlasy z vetra rozvievajú do všetkých strán ako medúze, domýšľala si mudrlantsky. Blatisté stupaje sa vytratili, tenisky už hriali, na sivom asfalte bola chôdza príjemná. „Ah Bože, babkin sused Jaro,“ odula príjemnú tvár, Jaro tlačil po druhej strane diaľnice, tiež za bielou čiarou, káru s drevom a plechmi, pod ktorým mal, ako vždy v sobotu, nakradnutých niekoľko vecí z Kauflandu. Predavačky o tom vedeli a tie drobotiny vlastne nepotreboval. Civel na ňu, v zelenom kabáte s dierami, vlasy boli na popis iba tmavé, pretože účes sa rozoznať nedal. Sklonil pokorne hlavu a tak vedno kráčali jedným smerom k babkinmu domu, až kým ho Lina na druhej strane nepredbehla; naozaj milovala jeho spoločnosť hoci len na pár minút.

No! Už som tu! Vycerila radostne zúbky ako lopaty a zbehla dolu briežkom k potoku, na kamenistú cestičku, z jednej strany prevísajúce durandzie, cukrové slivky, z druhej kukuričné pole ako prales. Sadla si k potoku a vydýchala sa, väčšinou nasadila také tempo, že štyri kilometre, ktoré teraz prešla, zvládla za hodinku. S úľavou si vyzula tenisky, dala ich do kapsy vojenského chlebníka, ktorý sa jej pohodlne niesol na boku, a labky si namočila do bystrinky v tieni smutných košatých vrb. Nožky sa jej ochladili,

osviežili telo aj myseľ, nálada vyčarovala úsmev. „Jaj, srny!“ Prikrčila sa a sledovala samca a jeho dve družky, ako niekoľko metrov od nej ladnými skokmi vlnia vysokú trávku. Aký pokoj.., uvedomila si, hoci vtedy si to uvedomiť ešte nedokázala. Páčili sa jej iba cez rozochvelý vzduch črtajúce sa pavučinky belostných oblakov na blankytné a ševlenie lístia, okruhliaky na ceste, a prachom oblepené chodidlá, keď už vykročila, pretože tu nik nerozbiť fľaše a nevyhadzoval smetie. Kamienky nepálili, pred žiarou ich ukrývali bujné porasty malinčia a koruny topoľov, v aleji čnejúcich do neba popri potoku. Už ju trošku smädilo.

*

V zelenkavom odtieni, na ktorý sporo prebleskovali lúče poludnice, sa jej, ako vždy na tomto mieste, začali vynárať v obrazoch predstavy Jána Baláža a Karola Ondreičku z kníh plných riekaniak a povestí, a vsakovali do prírody navôkol, oživovali ju, farbili. Boli také číro Slovenské a voňajúce predkami z dedín, v ktorých vyrastala, že sa na mäkkej prsti pre samu seba úplne stratila.. zmizla. Močiar zdobený záružlím a lastovičníkom bol tajomný, a veľa nechýbalo, aby v ňom nezočila, z tyrkysovej bariny plnej hmýriacich sa žubrienok a korčuľujúcich sa dlhonožých ploštíc pomaly sa vynárajúceho, strašidelného, desivou dušičkou chichotajúceho sa ako opitý dedko od susedov, slamovlasého, pokrytého zeleným lístím, Vodníka. Ešte aj s červeným nosiskom, isto však od prechladnutia. Občas, čiže často, sa na chodníčku bleskove uhla letiacemu sršňovi. Presne vedela, kde majú hniezdo, a keď popri ňom prechádzala, šla dôstojne, pomaly a čo najneviditeľnejšie, splývajúc s rytmom prírody, aby krásne zvieratá nevyprovokovala k útoku; roj sa dal počítat' i na stovky a bzúčanie sa zdalo medvedím.. A hoj! Vybehla po známom briežku, cestou vyplašila jašteričku, na pole, kde ju fascinovala hneď na okraji, obrovská diera v Zemi. Počas búrok do nej otekali potoky vody. Zemina bola vlhká a sálal z nej chlad. Vliezla do nej, a teraz lán obilia vnímala ako klas; hlavu mala presne vo výške jačmenných fúzov. Vydriapala sa, pretože v jame ju začali opantávať driemoty. Zablatené nechty si utrela o nohavice a s rozšírenými zrenicami

zabočila späť na chodníček. Za okamih vošla do prítmnia chladivého hája, už dosť smädná, napit' sa kyselky a nabrat' si ju do fľaše. Prebrodila bosky potok rozliaty naprieč do ďalšej močariny, a prehrabujúc sa v chlebníku, blížila sa k strieške s ručnou, drevenou studňovou pákou.

„Mária...!“ Mumlanie sa jej zdalo ako hlas ducha kdesi zo záhrobia. Zastretý a chrapľavý. Zdvihla zrak, práve vyloviac z kabely fľašu, a.. stuhla. Pod spráchnivenou strieškou, nahrubo stlčenou čisto pre účel, stál chlap. Cível na ňu veľkými čiernymi očami ako žaba, v rozodratých šatách, celých mastných a obrovských, a v spuchnutej, sivastofialovej tvári zbrázdenej životom sa mu zračil úžas. Lina sa detsky poškrabala za uchom a vľúdne sa usmiala, jeho slabé, rozochvené telo a k nej vzopäté otvorené dlane v nej vyvolali pocit dobrodinky. „Ja som Lina,“ hlesla srdečne. „Chcela by som si nabrat' kyselku, môžem..?“ takíto muži ju obklopovali od maličkého malička a nikdy jej ani jeden z nich neublížil. „Poďte, Mária, nech sa páci..!“ zvolal muž, ktorému pri predstave, že hovorí so sväticou, vstúpili slzy do očí. Svätožiara nad hlavou sa však vznášala jemu. Lina k nemu pristúpila, pohladkala ho po zlepenoch vlasov a hľadela na neho s láskou panny, ktorá ešte nikdy nepobozkala muža. Pokojne si načapovala vodu, zdvihla straškovi zo zeme spadnutý bicykel, a odkráčala, letmo cez plece zahliadnuc, ako si kľakol na kolená, s tvárou v dlaniach. Pomaličky prešla chodníčkom ďalej, na čistinu, no hneď, ako sa mu stratila z dohľadu, rozbehla sa ako o život, a zastavila sa až po pol kilometri, prebíjajúc sa krovinami a šmýkajúc sa po mazľavej zemi.

Fučala, srdce mala v hrdle a nevedela, či má mžiky pred očami, alebo sedí na okraji dubového lesa v chumelci drobných mušiek. Utrela si kvapky z čela, hltavo sa napila kyselky a ľahla si do trávy medzi vlašajšie lístie. Pomedzi pootvorené riasy v nej slnce, zábleskami ihrajúce sa s okrajmi listov v korunách vysokých, i storočných stromov, vyvolalo bdelé snenie, unášalo ju vrčanie motorového lietadla, ktoré v tichosti lesa zanechávalo za sebou zreteľnú, raz hlasnejšiu, raz utíchajúcu stopu miznúcu v podobe bieleho, rozrytého

azúru nad obzorom.

„Jaj!“ Mykla nohou, akoby ju, uvoľnenú, pohrýzla líška. „Čo to...“ Sťažka sa v polosne posadila a poškriabala sa na lýtku, kde sa jej prechádzalo asi šesť veľkých, čiernych lesných mravcov. „No, vy máte kúsadlá, blázni, poznám vás dobre.“ Zmietla ich dlaňou a krížom cez les sa pobrala domov. Čím ďalej však vchádzala do jeho temnej hĺbky, tým nepokojnejšie sa cítila. Niečo sa jej nepozdávalo, ale nemala poňatia, čo ju ruší... zastala. „A..h! Vyrasila zo seba hrdelne. Nezúčastnene hľadela, ako všade, do desiatok metrov vôkol nej, všade naokolo, po hnedom, suchom polorozpadnutom lístí ležú tisíce, státisíce lesných, teraz už obrovských, mravcov. Bolo ich toľko, že to, čo považovala za šumenie vetra v korunách dubov, bolo suchotanie ich nožičiek, dotýkajúcich sa ľahučkého lístia, hýbuc ním akoby bolo živé. Po členky jej ložili i po nohách. Rozbehla sa ako strela, v úľaku bližšie nepopísateľnom, sledujúc asi tristo metrov pracujúce stádo hmýriacich sa silákov. Vyšla z lesa, a.. akoby uťalo; na tráve, znovu priateľsky sviežej, po nich nebolo ani vidu, ani slychu. Celá sa otrepala ako psík, ktorý vybehol z rybníka, a labky si oprášila, až zvieratka odletovali na všetky strany. Ešte si ani nestihla vydýchnuť a, hnal sa k nej ďalší chlap.

„Čau!!“

„Marián!“ zvýskla radostne, vrhnúc sa ujovi z maminej strany okolo krku. „Tu máš, som ti ich nazbieral, keď som ťa videl vchádzať do lesa!“ Hrčovitou chudou rukou jej podával kyticu margarétiek, a cez štrbavý úprimný úsmev na ňu z neho zavanul rum. Bol to päťdesiatnik pekný v tvári, dosť pochudnutý, so smutnými, hnedými chlapčenskými očami, dívajúc sa na ľudí akoby hľadel cez nich, pátrajúc po štipke pochopenia. Štica, vekom už prešedivená, pripomínala zbojníka, rovnako ako vysoké a výrazné líčne kosti a nečakané vtipy strieľané od boku by rozosmiali i sochu.

„Davaj, nazbieral som huby, ideme si upiecť!“

Chytil ju silno za ruku a ťahal ju k ohnisku v kruhu vysadených briez. „Aj ja mám!“ tešila sa Lina a pochválila sa dvoma veľkými suchohríbmi, ktoré cestou našla. Marián pobehoval dookola ako splašený, záplata na teplákoch potrebovala na seba už ďalšiu, a

strúhal ostré špice narezaným prútom. Lina nanosila raždie, našla i suché drevo a usadila sa na balvan.

„A čo ty, študentka?“ Neodpovedala, len sa jemne začervenala a prameň hladkých vlasov si zastrčila za ucho. Marián sa škeril od ucha k uchu a huby, čo ponapichoval na prútik, štedro voňali. Od rána nič nejedla, zbiehali sa jej slinky.

„Aj cibulku si dáme,“ zručne vytiahol ujo zamastenú dýku spoza opaska a začal krájať zásoby, ktoré si tu, pri brezách, v igelitke schovával.

„Marian?“

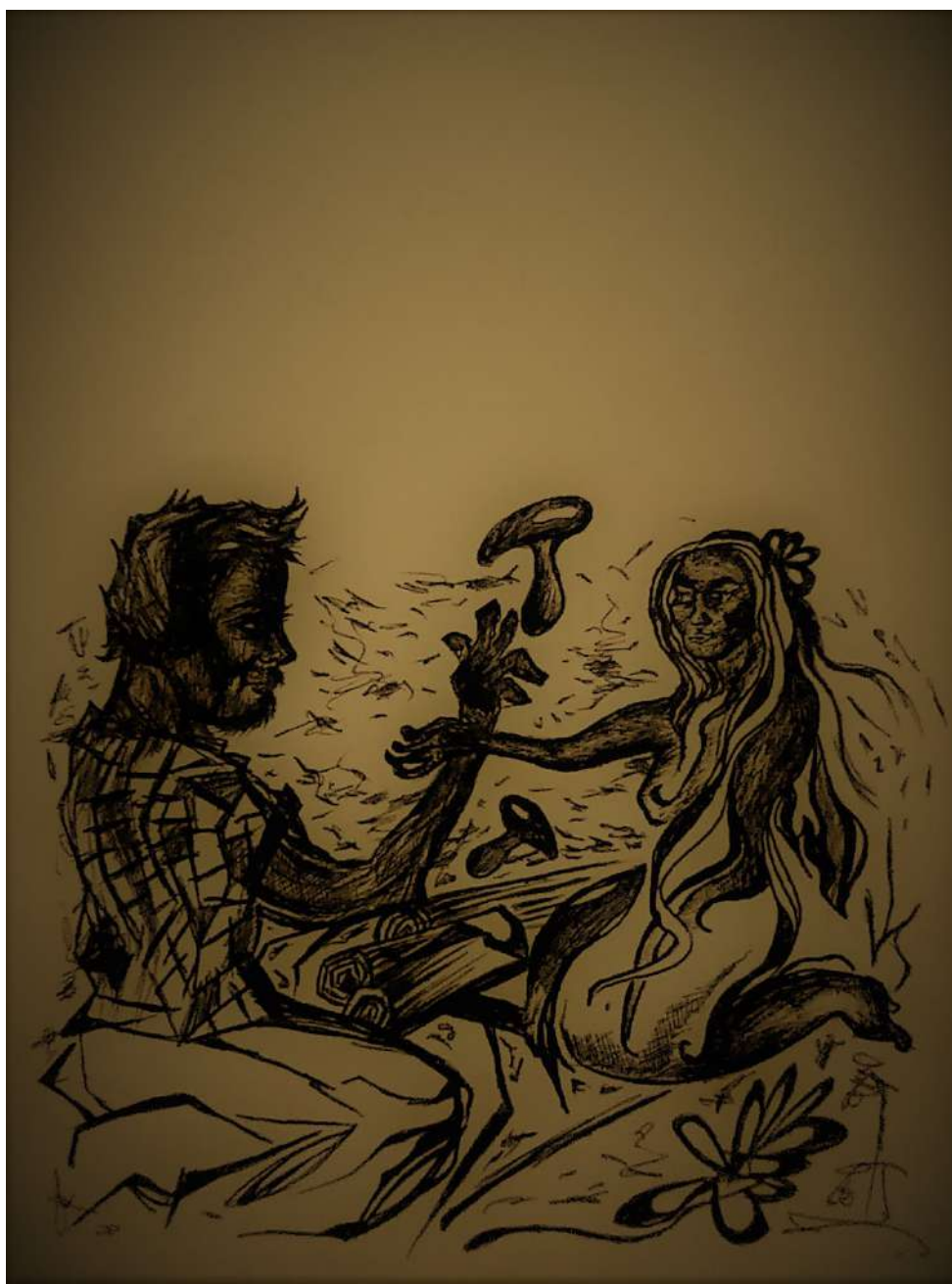
„No?“

„Myslíš že môj otec je kokot?“

Na chvíľu vytreštil oči a vzápätí sa štramácky uškrnul. Veselo prehodil: „Nemyslím si to, ale je!!“

Lina sa na neho vďačne usmiala tým najsladším úsmevom, aspoň nebola sama s tajomstvom, ktoré si o jeho žene rozprávala celá dedina. S chuťou zjedla asi päť osolených šťavnatých dubákov a utrela si o rifle zamastené dlane.

„Drž sa, Linka!!“ vykrikoval na ňu, odchádzajúcu, ešte aj spoza ohybu lesa rozgurážený Marian. Lina ovoňala margarétky a melancholicky si povzdychla: „Jaj..... tato.....“

Stratená

Na poli stál dom a plno detí žilo v ňom. Nie tak celkom. Bola to chajda zbitá z drevených trámov a nikto nevedel, kto ju vlastne postavil, načo, a komu patrila. Margita od svojich piatich rokov prežívala ťažšie chvíle, no úsmev ju zdobil vždy. Utekala za pávom, tak veľmi sa jej páčil a lákal ju jeho pestrofarebný chvost s uchvacujúco tyrkysovo – žltó – zlatými okami. Chcela si jedno vytrhnúť, hoci mamka jej vždy hovorila, aby ho nechala na pokoji, že pávie perie prináša nešťastie. Na dvorku bol vo vysokej tráve schovaný múrik a – joj! Margitkina noha ostala nehybne ležať spolu s ňou... Dievčatko sa rozvrešťalo a nevedelo, že krásne zviera ju doživotne odkázalo na údel kaliky, ktorá bude potrebovať barličku už navždy. Kdeže operácia! Nohu doktori akosi stmelili dokopy, napchali do sadry, aby Margita mohla naďalej aspoň trochu pomáhať pri udržiavaní hospodárstva s kravou, prascami, sliepkami, zajacmi, súrodencami, rodičmi a tvrdou hlinenou udupanou dlážkou v dvoch izbiciach. Jej maličkému bratovi sa stalo niečo podobné. Ako deti spávali na peci, chlapec natiahol nôžku spod hune a popálil si ju o horúcu platňu.

Margita bola však pyšná dievka. Nikdy si každé ráno nezabudla z čela vyčesať vlasy do „kohúta“, vlny pripnutej čiernymi železnými sponkami a obliecť kroj, v nedeľu dokonca aj so stužkami, a tvrdý úsmev. Keď sa začala dievčiť, mládenci si išli oči vyočiť; v lajblíku sa jej hrud' napínala zdravím a pevne stála na kratšej nohe, z ktorej sadru sňala až v šesťnástich rokoch. Barličkou kreslila do prachu čudesné obrazce a seabedome si prehadzovala dlhý vrkoč priamo na prsia. Žiadna z ohováriek nezabránila mladému Jozefovi, aby ju v jej osemnástich rokoch pojal za manželku. Bol galantný, vysoký a šaleli po ňom všetky dievky z jeho dediny na úpätí vysokých hôr. Hovorilo sa o nej, že ak tam príde niekto cudzí, idú na neho s nožom. Na svadobnej, šedasto čiernobielej fotografii si ju, očepčenú ružami s bohatou kyticou, hrdo drží okolo pása a hľadá kamsi, nie na ňu, drží

ju pri sebe, aby ho sprevádzala na ceste, ktorú si v živote zvolil. Do Ostravských baní, k čiernemu zlatu, do dusna a sporého svetla, do podzemia, do tesných štôlní a krutých úderov čakanom. Bol švárný. Vlasy tmavej farby, ako Margita, vyčesané z čela preč, v krásnych mäkkých očiach čokoládovej farby zračila sa mu odolnosť, hrdosť a nezlomnosť. Nemali však kde bývať.

Margitini rodičia ju odvrhli. Gitka pre nich pracovala poctivo, ale mala iba tri triedy základnej školy. Sama sa naučila šiť na stroji a spod jej rúk vychádzala tkanina krásnych tvarov i foriem. I svadobné šaty obom ušila sama. Peniaze si však nechávať nemohla, rodičom bolo treba vrátiť to, čo vynaložili na ustavičné návštevy doktorov v detstve. Jozef bol zamilovaný, vybojoval si ju a bez požehnania jej rodičov sa o ňu mal teraz už starať sám.

A tak sa usadili v dome na poli. Viedol k nemu chodník, asi dva kilometre cez roľu, ktorý po oračke zmizol, takže sa Margita vo vysokých gumákoch brodila blatom a hrudami čiernej kyprej zeme. Zamestnala sa v sýpke, neďaleko. Jaj, ale čo Jozef! Netušila, že ho tak skoro po svadbe bude čím ďalej, tým viac sťahovať pod zem i pijatika.

Prvé dieťa potratila, nikomu nepovedala prečo. Dom bol drevený a v oknách igelit, lebo sklá rozďobali vrany. Margita však o rok predsalen porodila. Boženu. Dievča tmavooké, čiernovlasé, spokojné. Poddajné. O rok znova dieťa. Marta. Divá a neskrotná. Škúlila. O nejaký čas, Marián, šinter už v slamenom kočiку.

Zatiaľ čo Jozef dobýjal skaly v baniach a navštevoval voňavé domy rozkoše, ktorých špina sa nedala porovnať s čistotou uhl'ových šmúh na jeho lícach, Margita v sýpke, v plevách a zlatej pšenici, pri mechanickom rapotaní strojov, priamo pri práci porodila znova. Jaj... ale.. čo to? Dieťaťko je akési iné, maličké... Jedna rúčka iba s košťalikmi namiesto prstiekov... Jedna nôžka s prstekom iba do polovice... a noštek dlhočizný a nad ním velikánske, múdre a pozorné tmavé oči, dívajúce sa tak vážne... „Panenkamária, keby ma ten môj nebol vtedy tak dokopal...!“ bedákala Margita v kaluži krvi. Pribehla k nej svetlovlasá panička s chladnou tvárou. Zo sociálky. Schmatla

dieťa, ktoré dýchalo, ale neplakalo a uniesla jej ho..!

Margitu v nemocnici po vybratí všetkých ženských orgánov zašili. Prežila. Medzitým sa deti museli za občasných otcových návštev starať samé o seba, na dome v poli. Jozef jedného dňa, ako vždy, prudko rozdrapil dvere a vošiel do tmavej izby s hlinenou dlážkou. Deti vrešťali, igelit v oknách trhali uhl'ovočierne vrany a krákali ako posadnuté. Boženka plakala, pretože jedna z nich jej šklbala vlasy. Marta, vtedy sedemročná, bila vranu palicou a hádzala do ostatných vtákov kamene, ktoré si dievčatá nanosili dnu, keď sa hrali na pekárky.

„Kde je Maroš?!“ zahučal hrubým hlasom Jozef, v očiach des. Vybehol vonka, a chytro ku štvormetrovej jame, kde sypali smetie. Malý chlapček s blond'avými prstienkami jemných vláskov sa na neho dohora zo dna vyľakane díval, mal sotva tri roky. Neplakal. Jozef svižko skočil do jamy aj s rebríkom a chlapca si vyniesol v náručí von, do izby. Nič sa nikomu nestalo, len Maroško začal plakať až v otcovom náručí. Ten sa na neho bez úsmevu dobrotivo zadíval a pohladkal ho po hlávke malej ako žltý melónik.

Gitka sa z nemocnice vrátila usmiata, a priniesla so sebou krdel' uháčkovaných sliepočiek, blížila sa Veľká Noc. Jozef ju pozval na pálenô, sadli si do krčmy, a zoširoka popisoval kamarátom so žiarivým úsmevom posilneným páleným príhody z roboty. Gitke stále dolieval do malého štamprlíka. Keď sa nedíval, šikovno vyliala pohárik do kvetináča a chichúňala sa, až sa jej triaslo brucho. Vždy sa smiala bruchom. Aj keď cítila bolesť, rany sa ešte nezahojili a Gitka slzila, úprimný úsmev, ktorý opätovkala Jozefovi, pripomínal maličkú medvedicu, lebo v očkách jej iskričky len tak poletovali. Stále bola dedinskou krásavicou s ochrnutou nohou a dlhými, do kohúta vyčesanými hnedočiernymi vlasmi.

„Ježišikriste, ja to nevydržím! Decká pome, lebo nás zabije!“ Margita si potiahla nové, „panské“ šaty, ktoré vymenila za kroj, do pása. Jozefovi prideliť družstevný kvartýr v dlhom dome „kvartile“, ktorý mal poval a do desiatich bytov, všetkých na prízemí sa šlo po niekoľkých schodoch. Vždy oproti sebe stáli dva a dva vchody, a každý nájomník mal pre seba kuchyňu, z ktorej sa šlo do špajze a izby s oknom na cestu. Špajza bola vysokánska, zhora trčali trámy z povaly a mala betónovú dlážku. Bola uzučká, ale dlhá a okienkom sa deti mohli dívať na dvor, priamo na železnú studňu z ktorej kopcom dolu stekala v jarku voda a vylievalo sa tam všetko; pomyje, fekálie i voda z prania. Túto žbrndu pili susedine sliepky, ktoré sa veselo množili a znášali chutné hnedé vajcia s tmavožltým žĺtkom. Bujne tu rástoj svätójánsky chlieb, lopúchy a na studni posedávali žaby, aj hady. Gitka práčku nemala a tak chodila na potok, cez prašnú dolnú cestu, zišla kamennými schodíkmi k potoku a prala na kameni bijúc šatstvo lopárom. Záchod musel Jozef postaviť spolu so šopou, latrínu, pri ktorej boli nastavené pasce na myši so slaninkou, lebo Božka sa veľmi bála. Za múrikom v šopke sadila Gitka kapustu a cviklu, a pripadla jej i záhradka pod chlievmi, ktoré mali všetci spoločné, a kde boli aj záchody, no Margita odmietla tlačíť sa v nich s nevyberanými susedmi. Splašky stekali priamo na záhradu, kde mala psíka, našla ho vyhodeneho ako šteňa na smetisku. Vedľa nich bývala Halabrinka, odporná jedovatá žena s piatimi deťmi bez muža, ktorej jazyk bol ostrejší ako ihla. Z druhej strany mal splesnivené sídlo starý Štefánek, ktorý nikoho nemal a von išiel len keď potreboval nakúpiť, alebo vyliatť splašky. Teperil sa, vysoký a chudý, v mastných zelených tepláčkoch a zelenom kabátci, s robotníckou baretkou sto rokov nepranou. Nerozprával, len zazerá, tupo a nebezpečne. A hrozne smrdel.

Gitkina kamarátka Vlasta vyzerala ako indiánka a bývala na samom začiatku. Mala psa Kutráša, vlčiaka pusteného na voľno, sto mačiek a strojček na srdci. Jej mužovi Jozef postavil šopu tiež, a v nej chovala holuby, andulky, morčatá, husi a kačky, zajace, kanáriký... prosto zverinu od výmyslu sveta. Perličky spávali na vysokom agáte vyrastajúcom zo stredu šopy, a keď sa s čipčaním ukladali na noc,

Margita vedela, že je treba deti dať spať. V lete si pod povalou robili hniezda lastovičky, muž Vlasy so šikmými očami rozvešal všade búbky, porobil vyrezávané vrtuľky do vetra, pomaloval drevenú verandu kvetmi. Inak to bol zlodej a opilec.

„Podťe, už je skoro tu, počujem ho ako huláka po hradskej!“ Margita zvýskla a uchytila malé deti. Zbehla po vysokých schodoch, piatich či šiestich, nechala dvere otvorené, pomáhajúc Marte a Božene, a pritískajúc si malého Maroška k srdcu v náručí. Dievčatá neplakali, škripali zubami a Mariánko sa krčovito držal maminho krku s tým svojím večne spýtavým pohľadom. Prebehli čvachtajúc po blatistom a sliepkami okadenom dvorku, a cez prašnú hradskú priamo do teplej maštale, kde teraz Margita každý deň už o piatej ručne došla.

„Kravičky moje!“ bedákala a ťahala deti za sebou. Netriasla sa, nebola vystrašená, len pud ju viedol kamsi... „Maminka!“ Boženke búšilo choré srdiečko a matka sa na ňu obzrela. Ach dievča moje, ty si ešte tu..? Koľkokrát mi ťa brali doktori sanitkou do nemocnice, keď si mala srdcový záchvat.. V škole si mysleli, že klameš, aby si sa uliala.. a pamätáš ten čierny kašeľ, dievčatko moje..?! Keby otec nechodil každý deň do lesa na čučoriedky, už tu nie si! A zápal stredného ucha.. Nie, nedala som ťa rezať! Skrivila by sa ti huba ako tvojej spolužiačke a nikdy by si sa nevydala. Vraj zomrieš!! Hnusní šarlatáni, liala som ti do ucha maslo a prešlo všetko! A teraz..?! „Ježišikriste!“ zvýskla Margita už nahlas. S anjelikom v náručí zdvihla zo zeme širokú, dlhú latu a vhodila ju do žumpy, až močka vystrekla na všetky strany. Božkine čierne, dlhé vlasy sa zlepili do prúdov ťažkých ako smola a po pás zaborená, stále sa prepádajúca, hodila sa na latu. Po nej, vydesená a neprítomná duchom, vydriapala sa na mokrú zem plnú kobylicov a kravských lajen. Marta hystericky vrieskala, ťahala sa za vlasy a temer Božke odtrhla ruku, tak prudko ju ťahala do maštali.

Podľa Jozefovho hučania zistili, že už je pred brámkou. Margita bez slova otvorila drevenú, zahasprovanú bránu maštale, zabuchla ju za nimi a utúlila sa s deťmi pod vemeno kravy, ktorá bola ťarchavá. Pri dojení ju vždy hladkala a rozprávala sa s ňou.

Sprudka dýchali, takmer až sipeli, ale po chvíli na seba začali pokukávať šibalskými pohľadmi.

„Nech si hubu nabije!“ syčala Marta. „Ticho!“ zahamovala ju matka, mysliac si to isté, mala len strach aby ich nepočul. Božka sa držala za srdce so zatvorenými očami.

„Jajo..“ nesmelo hlesol Maroško a mama mu mlčky položila ruku na hlavu. „Sedte tu potichu a ani sa nepohnite, kým sa nevrátim!“ zašepkala hlasno a v hrubých sukniach sa vykradla z maštale. Bledý mesiac jej odhalil tvár, svietil jej na cestu. V okolí lúčov nebolo a Margita, páchnuca močovkou, hnojom a potom, rozbehla sa do poľa. Decká sa túlili k sebe, Marta stískala cecok krave, ktorá ju skoro koplá, zabučala, a Božka sa na ňu káravo, hlboko zahľadela. Teraz bola mamou ona. Zobrala Mariána do náručia. Chlapček sa rozplakal a bil ju do tváre, špiniac si prstíky, ktoré si vzápätí strčil do úst. Božka mu capla po ruke.

Margita, s rozstrapatenými vlasmi bez sponiek, bežala a bežala... Potkýnala sa a padala, znovu sa zviechala spomedzi hrúd a topánky jej kdesi uviazli, aj tak by mi boli len na ťarchu, brblala si v duchu. Zastala pri trati. Z kapsy na sukni vybrala kovovú škatuľku, vysypala lieky na dľaň a pochrúmala ich. V mesačnom svite skrivila horkosťou tvár ako jedinú podobizeň starého sveta Slovieniek. Ako umelcom vytesaný železný pomník hrdinkám, ako mohutnú jedľu na kopci odolávajúcu neutíchajúcim búrkam a krupobitiu.

Vlak sa blížil. Trúbenie starého motoráku už bolo počuť z Lehoty, vedľajšej dediny. Zatvorila oči a padla na kolená, skloniac hlavu na koľajisko. Tíško plakala a zvierala medailón panny Márie sedembolestnej na hrudi, na ktorej sviatok sa narodila.

„Preboha, Gita!“ Mocná chlupská dľaň ju schmatla okolo pása a odhodila z trate. Odnášala ju kamsi, ale kam..? Nevedela to, prepadla sa do mdlôb a vnímala iba otrasy a tupé dunenie čiziem po ceste. Na okamih predtým ešte otvorila oči a zazrela Jozefovu tvár, strhanú, s červenými ťakmi na líkach a hľadiacu priamo na cestu. Oči mal strachom rozšírené a črty krivilo zúfalstvo.

Prebudila sa doma, vo veľkej manželskej posteli, a cez závoj hmly uvidela svoje veselé deti a Jozefa, ktorý krájal na peci klobásky s

cibuľou, a žartoval s nimi.

Pod fúzy, ktoré jej začínali rásť, sa usmiala a zaspala, už neupadla do bezvedomia. Napravila si spokojne vysokú duchnu a prevalila sa nabok.

„Ták, vezmite si posúchy a neotravujte, Marta ty nevrieskaj, chceš, aby som ťa vyhodila z okna ako minule, keď si sa do mňa zubami – nechtami pustila?“ Margita treskla pokrievkou a Marta čosi odpapuľovala, pričom si výstrih potiahla skoro až k pupku, mala iba štrnásť rokov. Božena sa sediac opierala o múr izby, ktorý bol jaskynne chladný aj v najhorúcejšom lete a čítala Ščipačeva. Pohrdavo si Martu premerala a podoprela si smutne tvár dlaňou, herecky si povzdychnúc a sklopiac dlhé mihalnice, namaľované príliš melodramaticky, a s pátosom.

„Ticho, otec ide,“ zabrblala Margita spoza mosadzného šicieho stroja Minerva, zdobeného nádhernými ornamentami. Vyšli spod neho kúsky, za ktoré si všetci jej traja súrodenci postavili chalupy. Veď čo, Margita je len kalika. Kývala sa, šila, šlapala do mašiny spuchnutým kolenom, v ktorom jej každú chvíľku puklo, stroj rapkal, a občas, keď ťahala niť, mrkla okom na dvere.

„Gitka moja!“ začula unavené volanie a prestala šiť. Namáhavo vstala, barlu už dávno nenosila.. Odkrivkala k oknu. Už na schodoch jej hrkútal: „Margitka, stretol som vílu!!!“ Odomkla dvere, zočila tvár svojho syna a potľapkala Jozefa po pleci, chichúňajúc sa do hrsti. „Ná, šak čo,“ zoblíkla mu kabát a v malých rúčkach stisla rozkvitnutú čerešňovú vetvičku.

„A kde ti ju dala?“ spýtala sa dobrotivo.

„Tam, na hradskej!!“ Jozef vílu videl naozaj. Bol celý pomätený. Margita zobrala sklenenú vázu, svadobný dar, odložila zo stola nabok železnú žehličku na uhlie a vložila halúzku do vody.

„Musím ísť za ňú! Povedala mi, že ti ju mám dat a za chvíľu prinese mi čosi aj pre Mariana!“

Margita zvažnela. „Chod' spať ti hovorím, bude svitať.“

Otec bez slova odišiel, deti si už ľahli. Marta vedno s čiernym kocúrom a Božka jej nadávala, že ju štípu blchy. Margita si v lavóri v špajzi umyla ruky, vyčúrala sa do cínového kýbla, robotu si nechala

na zajtra. Obliekla sa do ružovej nočnej košele a pri odriekaní otčenáša zaspala.

*

Kutráš na dvore začal štekat’.

Najprv si odkašľala Marta, Boženka zamrmlala hrubým hlasom a matka zívla. Marianko spal ďalej.

Do dverí vběhol sused, v očiach plachosť a slzy.

„Margita... muža máš mŕtveho..!“

Žena odokryla perinu, roztriasla sa a zrak jej padol na blato, rozváľané po dlážke, ako muž k nej priběhol až k okraju postele. Bez slova sa dotkla krížika na hrudi. Detsky si utrela slzy, obliekla sa, a šli.

Jozef ležal v pivnici v šenku. Na boku, ruky – nohy zlámané, z hlavy trčala železná tyč.

„Pa .. padol priamo zo schodov... sa nadrapoval, vela pil a šmykel sa... Sme k nemu utekali hneď ale nevyprával už..“

Margita prázdnyimi a nehybnými zrenicami hľadela do hĺbky kobky, azda ako do svojej vlastnej duše. Upravila si blúzku, vyčesaného a nalakovaného kohúta nad čelom uhladila dlaňou a riekla: „Zavezte ho.“ Otočila sa, odkrивkala, podopierajúc sa o múr a odišla domov.

Pred dverami našla čerstvo nakadené, a suseda Halabrinka sa na ňu vyškerila cez okno, vyzerala ako striga.

„Tfuj!“ Odplŕula si, zabuchla za sebou, a začala zmetať blato z dlážky, pričom si vo vrecku nahmatala... Halabrinkinu šijaciu niť. Zachvela sa, ale iba na okamih.

Milostiplná

„Ná, zas sa sem valí búrka!“

Margita si podopierala kríže, ťažko dýchala a v pestrofarebnej domácej zástere sa bruchom opierala o parapetu okna. „Decká, do fotele sadnúť, vypnúť telku a zapálíme hromnicu. Telku sme mali prví v dedine. Hajde, to bude hrmavica!“

Sponad hôr sa blížil olovenosivý mrak a slnko vzápätí zatienil závoj šerosvitu. Dievčatá, Marta a Božka, si čosi šuškali. Margita šuchtavo prešla po dome a pozhasínala svetlá a rádio. Zo špajze vyniesla hrubú bielu sviecu a položila ju na stôl. „Boh vás chrán aby ste šli von!“

Marián sa hral s prakom, bystro sledoval, či mamka vidí, že do koberca v izbe strieľa kamienky. Vždy, keď prechádzala okolo, šikovno ho šuchol pod skriňu a špáral sa v nose, kukajúc tak milo, až išlo srdce stisnúť.

Hrmelo, no dážd' nikde. Iba vo vzduchu sa vznášala dusnota a opar presiaknutý vlhkosťou a pachom prachu z dolnej cesty.

Marta vystrúhala nevinnú tvár a hovorí mamke: „Nebude búrka, to ide na Hamre!“ Margita sa ešte raz zadívala a mávla mohutnou rukou: „Tak hybaj, ale Boža, stráž ju.“ Usadila sa na verandu a zapálila si Spartu. V lone bacuľatými prstami háčkovoala, a občas si chytila laket', ktorý ju trápil už druhý týždeň.

Marta si obliekla červenú blúzku, Božka si pred vysokým zrkadlom v zelenom plastovom ráme česala vlasy. Mala krásne šaty; mamka ich naučila šiť na stroji a podľa novej módy, čo okukali z Burdy, si na seba vymysleli, čo chceli.

„Idem za Dušanom, v šope je s Kutrášom,“ vyhrkla Marta, zbehla dolu schodami a podľaho k potoku. Božka sa obúvala a Gitke sa zamotala priadza.

„Kde je Marta?“ Božke sa skrúcala tvár pri pohľade na skapatých potkanov, ktoré mamka včera vytopila v jame na krumple. Teraz páchli, povalujúce sa v šope na zemi. Margita ich, ako po jednom vyliezali, rozdupala čižmou.

„Šla k potoku,“ Dušan, Vlastin syn, si opravoval bicykel. Fl'ochol na

dolnú cestu. Božka pôvabne zatvorila zadnú bránu s pletivom, prešla po prachu, kukla na kozičku priviazanú o betónový stĺp s elektrikou a jastrila. Od potoka k nej bežala strapatá sestra s omočenými šatami.

„Boža!“ vydýchla na ňu. „Čo som našla!“ V mokrých rukách sa jej perleťovo blyšťal strieborný prsteň. „To kde?“ „V potoku! Musím povedať Dušanovi!“ „Počkaj, aj viac tam bude..“ Božka rozvážne kráčala k vode.

Nebo stmavlo. Sčistajasna sa spustil taký lejak, že zvířil prach na ceste, ako veľké kvapky padali do teplej, mäkkej a kyprej peľaste. Marta sa zasekla, Boženka chytila ju za ruku. Chceli sa vedno rozbehnúť domov, už-už by boli dnu, v bezpečí, keď vtom... Nie, to sa nedá ani opísať. Neskutočný rachot, rana, ktorá nimi elektricky otriasla a paralyzovala ich, pocítili tlak a neznesiteľnú bolesť v sluchách, slabosť, ochabnutosť vo svaloch a bodanie v očiach i celom tele. Chytili vnútornú zimnicu. Silnú, a takú, akú zažije naozaj len ten, koho chránia anjeli.

Skameneli. Úder blesku zúfalo rozštekal a rozzavýjal Kutráša, inak všetko onemelo. Dievčatá stáli vedľa seba, rovno, nehybne. Zastavil sa čas. Zastavil sa svet. Zrak upierali asi pätnásť metrov pred seba. V trepotajúcom sa vzduchu a rozplývajúcom sa chuchvalci dymu videli na zemi červa vzniknutého zo spečeného prachu a drobného kamenia. Marta ako prvá polapila dych, a Božu, ktorá bola týmto zjavom fascinovaná, akosi odpratala domov. Trpeli im telá a Margita temer náhle ošedivela. Rozostlala im, potkýnajúc sa, posteľ, a len tak, oblečeným, špinavým a v topánkach, prikázala im ľahnúť, v ruke sviečka Hromnica, ktorú skoro pustila, tak strašne sa preľakla. Mariánko bol zalezený pod posteľou a stískal si prstíky z celej sily. Mlčky. Aj prietrž mračien utíchla, pobrala sa na ozaj na Hamre, do dediny obďaleč.

„Ha!“ ozvala sa prvá Božena prihrubým hlasom a posadila sa na duchne. Ako zhypnotizovaná sa vzpriamila pred zrkadlom a s vyvalenými očami sa dívala na seba, do očí, až sa upokojila.

„Maminka to bachlo!!“ zahučala stále rovnako hrubo.

„Decká moje...do... hrobu ma privedete..“ snažila sa Gitka dýchať.

Marta si už žmolila oči. Majko vykukol a hľadal prak. Čo na tom, veď kamienky boli teraz už aj na perinách.

„Maminka ja som videla pannu Máriu!“ naliehavo šeptala Marta.

„Ona bola na oblohe a ukazovala na mňa! Bola krásna, taká biela!“

Margita sa prežehnala a sadla si za stôl. Vzala modlitebnú knižku v ošúchanej koženej väzbe. Tíško a so stisnutými viečkami sa modlila.

„Aké mala šaty?“ Božka sa očarená usmiala, spýtavo sa dožadujúc Martinho zážitku. „Také...“ Marta pozrela doprava, až za seba, neprirodzene a škúliac, na čo nedôveryhodne poznamenala: „Ako Bridžit Bardot.“

Nebol tu nik, kto by sa zasmial. Len Dušan cez izbené okno špehoval, kým Marta opäť vyjde von.

*

Akoby to cítila, potiahla si výstrih hlbšie, a tiež sa česala. Blesky križovali oblohu už kdesi ďaleko za humnami a Marta so zvláštnym, znepokojujúcim svojou inakosťou, výrazom v črtách, prišla k Božke.

„No pod’“, usmiala sa neprítomne a bez výrazu. Božka v napätí preglgla, zhlboka sa nadýchla a potichučky, zatiaľ čo maminka so zopnutými dlaniami ševalila perami vrúcne prosby, hľadiac na parkety, vytratili sa z kuchyne na dvor.

„Hlbšie hrabaj, tam to bolo!“ Dušan sa nevrlo kukol na Martu, ktorá ho durila a lopatou prerýval ťažké bahno na dne potoka. Kalná voda mu siahala po kolená a do plavých polodlhých vlasov mu nafúkalo úlomky vetvičiek a trávu. „Dočkaj!“ skríkol, naraziac kovom na kov. Vboril ruky do masy zeme a v mihu zdvihol do výšky zanesený i pieskom, prekrásny strieborný krčah. Jemná štruktúra povrchu pripomínala renesančnú čipku. Dievčatá sa mlčky prizerali, stáli pokorne a hľadali v ňom vysvetlenie. Po chvíli si na breh vyniesli rovnako zdobený tanier, pohár a svietnik. „Kúpim si nový bicajz!“ Dušan oduševnene vrávoral po klzkých kameňoch. „Ale ja som to našla!“ detinsky zapišťala Marta. „Tebe podprsenku,“ mrkol na ňu. Marta sa nepekne usmiala.

„Božka ale užaj s tou pannou Máriou na miesto, si už veľká a pestuješ si ju ako decko!“ Boženka sa otočila, chcela sa vrátiť k mame, no dvere boli uzučké, soška poležiačky dlhá a.... škraach!!

„Panna Mária bez hlavy!“ ukazoval Mariánko na Božku, ktorá sa rozplakala. Velikánskej porcelánovej patrónke odrazila krk. Marta vzkypela a pustila sa do Božky hlava-nehlava. „Tak, a teraz už nebudeš svatá! Tak ti treba. Si zlá, všetko nám berieš!“ Boženka sa schúlila, usadila ikonu vedľa seba, hladkala ju a srdcervúco vzlykala.

„Boža prestaň, kúpime inú!“ smiala sa Gitka spoza stola, vstala a hneď vyniesla rozbitý porcelán na dvor. „Majka ta volala na Hučák, máte sa ísc kúpat, dnes je pekne.“

„Majka?“ Boženka sa rozplakala zasa, teraz od radosti. Chytró vysnorila z komory čierne plavky s tulipánmi, prezliekla sa a vybehla na malé jazero plné rias a rýb, potok tam zahatali priehradou. Mamka za ňou pomaly kráčala, a pri moste nad potokom na smetisku vylovila bakoú vyhodenuú krojovanú báviku. Utrela ju zásterou a usmiala sa, mala medzierku medzi prednými zubami.

Majka bola tiež v plavkách a práve si krátke vlásky s'ahovala do chvosta. Chudé dievčatko sa Božky prosebne opýtalo: „Boži, naučíš ma už plávať..?“ Božka sa tak krásne usmiala, ukázala perličkové zúbky, že sa tajne dívali všetci okolití chlapi. Stíchli a prestupovali na brehu, dudrajúc zastretými hlasmi akési bojovné poznámky.

„Tak šup do vody.“ Majka naozaj šupla, ale priamo do hĺbočiny. Božka roztvorila okále, lebo pri Majke plávala biela hus a naráz obe zmizli. Spod bublín sa hneď nato vyšvihol najprv husin krk, gágajúci zobák v záchvate paniky a za ním Majka, škrtiac hydinu, ktorá bola veľká temer ako ona. „Hááá!!“ Majka hrhlala spod vody a smiala sa popri kašli, voda jej tiekla i z nosa. Boža sa rozbehla do vody a obe vyslobodila, stále rovnako usmiata.

„Majka, tam je plytko,“ zakričala Gitka vycierajúc sa na ne z mosta a Božke kývala bávikou. Tá sa vyškriabala po trávnom briežku na most a objala svoju Pannu Máriu.

*

„Ajááj... achbože...“ Margita sa opierala bruchom o parapetu a... ťažké, železné a desivé. Stáli na dlhej hradskej a odpočívali. Alebo chceli zaútočiť?

„Tanky!!“ zvýskol šťastne Marián. „Maminka, pusti ma, idem tam!“

„Ani nápad!“ Margita vytála synovi zaucho. A znovu sa rozžialila.

„Bude vojna, decká...“

Bol ich dlhočizný rad. Až kdesi pod hory. S červenými hviezdami, celé zelené a chladné.

„Veď ani nevedia, kde im je koniec!“

Na dvorek pribehol mladík v ušianke. „Zdravstvujte, kušať, kušať!“

Ľubozvučne prehovoril cudzími očami na Gitku. Jaj, celkom ako náš, preblesklo jej mysl'ou. „Tu..tu, buchty máte!“ Pribehla ochotne ku sporáku. Mládenček mlčal, vojenský odev a puška z neho príliš vážneho muža neurobili. Boženka pootvorila pery od prekvapenia a Marta pokorne sedela na malej stoličke s búšiacim srdcom.

„Spasíba!“ srdečne Gitku objal mládenec a hneď si odhryzol z lekvárovej buchty. Ostatné poukladal do torby. „Óčeň charašoja bábuška!“ Ligotali sa mu modré oči a zapálil si. Pribehol Marián, mal tak o sedem rokov menej ako Rus.

„Ty chočeš na mašinu?“ vyceril sa. Marián rozrušený až po koreňky vlasov vybehol s ním na hradskú. Vojak mu pomohol okrúhlym vchodom dnu do tanku, usadil si ho na kolená, a so spolubojovníkom prešli ťažkými pásmi pár metrov. Marián jednou rukou chytil páku, nad ním bola ruka Rusova.

„Aj strieľať budeme?“ vášnivo sa zahľadel na chlapíka s plnými perami. „Ňet!!“ zhúkol Rus, a vylepil mu. Dramaticky a vážne vysadil chlapca na cestu a viedol ho k mamke. Gitka nevedela, kto sú. Gitka iba videla, že Marián žiari, dobre stavaný Vasilij ho pevnou rukou vlečie k nej a druhou jej podáva malý odznak hviezdy.

„Charašoj maľčik!“

„Óčeň!“ zakričal na nich Rus z tanku. Gitka si objala syna a zakývala im. Po chvíľke sa pohli dopredu.

„Idem do roboty, poslúchajte.“

Nad dedinou sa vznášal sladkastý čmud z komínov, vôňa zimného rána prebúdzať spolu s vianočným stromčekom v Margitíných deťoch radosť. Zabuchla dvere a Boženka zapla televízor.

„Aha, Dedo Moróz!“ Marta zaškrečala, keď na obrazovke zbadala bradatého dedka v kožuchu, pripomínal jej suseda mäsiara. „Aj já mám taký kožuch,“ zaútočil na ňu Marián a vypol sa. „Ty si pes, on nosí darčeky, preto má kožuch.“

„Tichučko, pozerajte, vo fioku máme sviečky.“ Boženka vybrala zo šuflíka zopár bielych voskových a jednu postavila na okno, ku stromčeku. Zapálila ju a zahĺbili sa do čara rozprávky. Akési dievčatko stratilo stužku, malo veľmi peknú tváričku a špúlilo pery. Hľadalo ju v lese, prechádzalo sa po poli a rozprávalo sa so zvieratkami, až prišlo k múdrej stareнке. "Čo raz stratíš, môžeš nájsť... Na, vezmi si túto stužku. Prinesie Ti múdrosť.“ Boženka si siahla na vrkoč, a zadívala sa z okna. Ba! Či skôr na okno, na stromček, krásne zasnežený maminými alobalovými hviezdicami, so špicou ceruzky vytočenými striebornými ostňami.

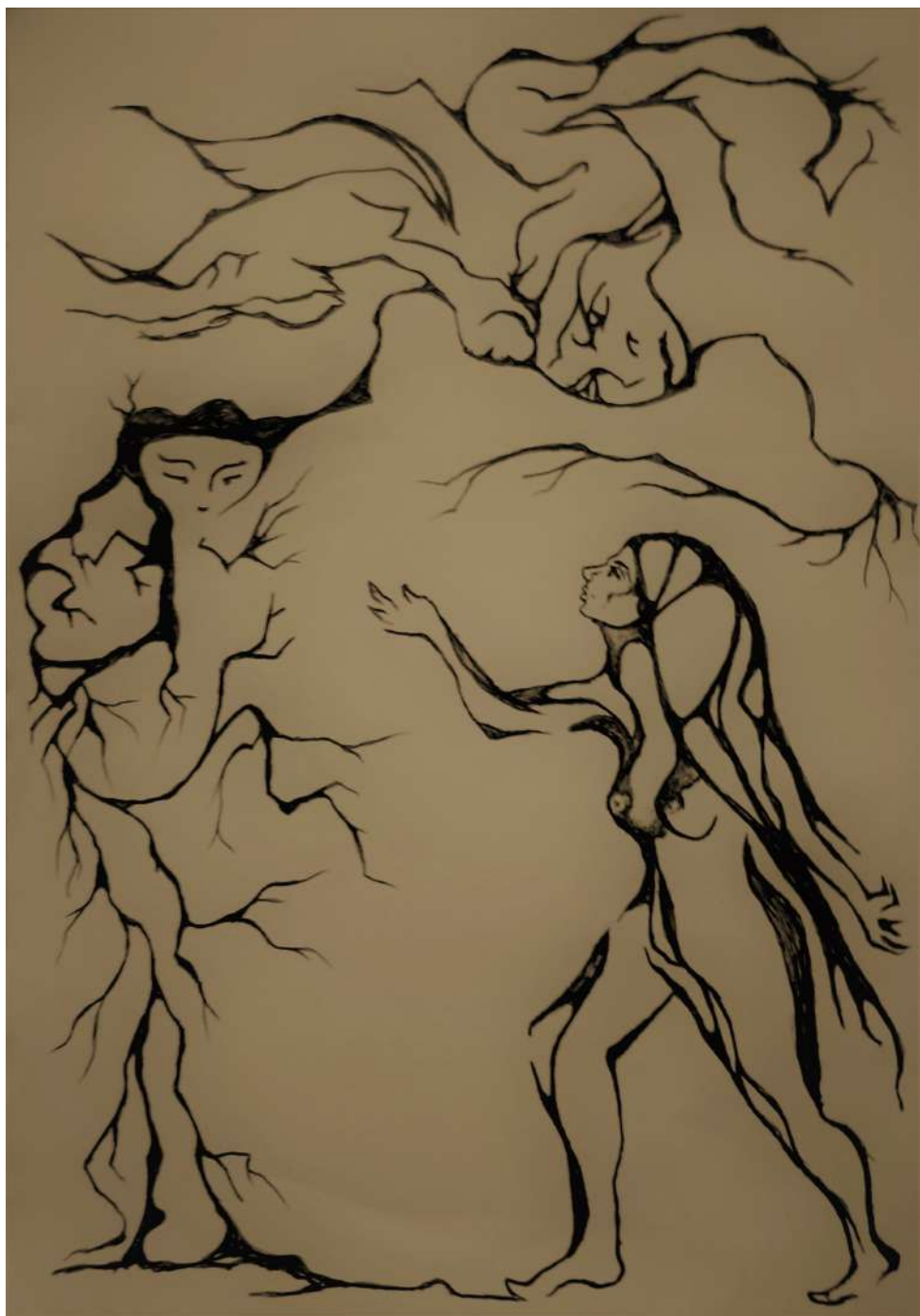
„Horí!!“

Vyskočili, a strhli horiacu záclonu a ťažké kvetované závesy. Nastal taký zmätok a krik, že vo veľkej studenej izbe plnej dymu by ste si nepočuli vlastného slova. Na ten hurhaj zastavilo vonku na ceste cudzie auto. A tiež na kúdoly dymu a plamene, šľahajúce z obloka až von, a oblizujúce, farbiace načierno maľovku nad oblokom. O chvíľu vtrhol dnu muž, isto z Bratislavy, zazeral Marián, keď má auto.

„Kde je voda?!“ zakričal, až ho bolo počuť na celé kvartile, a kašľal viac ako deti. „Venku.“ tupo prehlásila Marta a civela. Muž sa viac nepýtal, vbhol do špajze, schmatol cínový kýbel plný moču a vychrstol ho na plamene. Zvyšok ohňa udupal.

„Jak keby som našťal do pahreby,“ čudoval sa Marián. Muž vybehol, sadol do auta, pleskol dverami a ufujazdil čo najrýchlejšie preč.

Deti sa na seba mlčky pozerali. „Čo povie maminka?“ Boženka bola smutná a zadívala sa opäť na rozprávkové pásmo. „Len takáto stužka ti prinesie múdrosť..“ opakovala stareнка a pohladila Boženku po hladko učesanej hlávke. Utréla si slzu.

Jasnovidná

„No pod', mrcha, mám len desať eur, potrebujeme na cigarety a ešte na tri dni.“ Jano v rýchlosti a jemne zobral zo stola občiansky a počkal, kým sa Jana oblečie do dievčenských šatočiek, ktoré jej svedčali napriek veľkému bruchu. Ich mačka zamraukala, mykla fúzikom a slastne sa natiahla na matrace, na ktorých spávali. Labky sa zaryli do podušky, brúsila si pazúriky. Jana si ešte pripla umelé, pod pás siahajúce dlhé, čierne vlasy. „Nemóžeš íst bez toho?“ Jano dobromyseľne mrkol na priateľku a tá si utrela čierne kruhy pod očami, celý deň varila a špirála sa rozmazala. „Nevím, to je súčasť... cítim sa svoja,“ usmiala sa a o dve minútky zatvorili vŕzgajúce vchodové dvere.

„Už sa mi tam nechce chodiť..“

„Ale pod',“ chcela ho prejesť Jana.

Prešli pár desiatok metrov. Bojovali s náporom vetra, ktorý prihnala blížiac sa búrka. Janine rozviate vlasy, pravé aj tie umelé, poštekli Janka na líci. Uškrnul sa, keď na neho sprisahanecky mrkla. Oproti nim kráčal navonok usporiadaný a decentný mladý muž, no keď Jane vietor zdvihol sukničku a ona si ju pridržala ako legendárna nešťastná dievčina, šklblo mu celou tvárou. Ako sa ničíš, nebuď k sebe taký krutý, pomyslela si, a dotkla sa končekmi prstov Jankovej dlane, vzápätí sa stiahnuť; necítil sa dobre, keď mu na verejnosti prejavovala lásku. V šlapkách prebrodili v jednej línii trávnik, patník, štrk a cestu, a keď Jana začula za sebou motor auta, nadzvukovou rýchlosťou vystrčila ruku za Jankov chrbát. „Nie som decko,...“ rozvláčne a unudene prehodil, a prevrátil oči do neba. To je dobrý znak, mihlo jej mysl'ou.

Zazvonili pred zadným vchodom, pozdravili kameru a tak majiteľa herne privítali už len úsmevom. Janka sadla na ich obľúbené miesto pre občasných návštevníkov, stiahla šaty pod kolená. Keby sa dalo, až po päty, ale akosi sa jej nechcelo odhaliť vnady dobre uzamknuté v čiernej spodnej bielizni. Jej elegantný partner doniesol pivo. Smutne sa usadil, vyložil si nohu na roh automatu, pred ktorým

sedela na barovej stoličke naklonená k Jankovi a začali (sa) hrať.

„Pivo nebudeš?“

„Mám kávu, nemám chuť.“

Výborne, Janka si zapálila. Už sa to rozbieha, ale naopak. Zavrátila som koňa na inú cestu, veď tá prvá bola iba úmornou slepou uličkou. Atmosféra herne počas koronakrízy je veľmi uvoľnená. Striedajú sa v nej všetky vekové kategórie. Babka, asi sedemdesiatročná, si minule od vedľajšieho stola odniesla päťsto eur. Spokojne si pohladila účes, usmiala sa sama pre seba, ako žena, ktorá sa už len díva, ako žena, ktorá hrá celý život, a hlavne pre seba.

Ah, to je ten, čo sme predvčerom spolu slovne zápasili... Vyhrala som ja, lebo som sa úprimne rozplakala.. po tom, čo som mu povedala, že je veľmi naivný a neskúsený, keď neverí na lásku..., zamyslela sa Jana pri pohľade na robustného chlapa s tetovaním siahajúcim až pokrck. Už na to zabudla, mala dosť zlú pamäť.

„Špinavec..“

Zaregistrovala drsné brblanie Janka, hlas, ktorý ju vždy príjemne znepokojoval. Bol nádherný. Čerstvo umyté polodlhé vlasy voľného strihu, krehko sa dotýkal mašiny, akoby to bola žena. Z desiatky klesol na dve eurá.

„Poplet' ho, zmeň hru... nelogicky stláčaj gombíky, ale zasa ho nedodrb,“ zašepkala mu bokom. Janko nenápadne zdvihol krásnu tvár Harmoniky z westernu a upil si z kávy. Janka pivo vypila veľmi rýchlo; nemohla sa dnes prebudit' do magického stavu vedomia, racionalita, ktorou musela doma riadiť finančnú situáciu a pipkovitosť, ktorú nadobúdala počas vytrvalého vedenia domácnosti, ju emocionálne utlmili.

„Ešte jedno...“ žobronila nežne.

„Takto to nebude!“ sprísnel Janko a zamračil sa tak pekne, že sa mu rozochvela dľaň.

„Sed' a počúvaj hudbu!“ mierne jej rozkázal.

„Dobre moj..“

Odvrátila sa od neho a na obrazovke telefónu čistou náhodou objavila videoklip k piesni „mama“ od Pinkfloyd'ákov. Dostala citový impulz... pán za nimi búchal do stroja, prehral za päť minút

všetko. „Cigán.. s paličkou chodí ako krypel len aby dostal dôchodok..“ hromžil šepkajúc Janko a pohrdavo sykol perami, naozaj to bolo pod jeho úroveň.

Janka zvažnela a vnorila sa do atmosféry videoklipu. Dívala sa a dívala... a pomaličky jej do korýtiok očí vstupovali slzičky. Chlapec.. malý, zmätený... bezbranný.. uteká za mamou, ktorá je už preč... chce sa s ňou hrať.. Precízne vykreslené postavy viac než intímnej piesne sa presunuli do prostredia herne. Janko sa jej na zlomok sekundy dotkol pohľadom, zastavil symboly, mihajúce sa na obrazovke, a vykročil k chladničke v kúte. O chvíľku jej priniesol fľašku. Janka sa bez slov so spokojným úsmevom uhniesdila, rozdelila nápoj napoly, takže hrali (sa) v spoločnej osnove.

*

Janka sa uchúlila tesne k čiernemu koženému operadlu a mimovoľne započala v duchu rozpravu s Jankovou zosnulou maminkou. Keď tak teraz sedela vedľa neho, pociťovala materstvo dvojnásobne.. Jej pohľad náhle zmäkol, črty sa uvoľnili - z rozmaznanej krásky sa stala dobrotivá ženuška. Janko jej pohnutie ihneď pocítil a charizmaticky sa usadil, pričom si siahol na čelo a gestom jej naznačil súlad, ani sa na ňu nepozrúc. Už si začínali, ako vždy, čítať myšlienky, hneď, ako Jana zamkla svoje zmätok spôsobujúce pery a hlas vložila do pohľadu, tela, a krátkych náznakov povzdychov, smiechu, či šťastného úsmevu, ktorý Janko túžil vidieť. A ona ho nechcela nasilu utešovať pretvárkou. Hoci jeden zub si vylomila a náhradný bol už o čosi menší, páčila sa mu ešte viac ako kedysi; páčila sa mu jej osobnosť. Kráse nikdy neveril, čakal pod ňou prázdnotu. Janka si zapálila a prehodila si havranie vlasy hrdo až na zadok.

„Ach...“

V duchu s bážňou pozdravila belavý závoj, ktorý sa na krátky okamih dôrazne mihol na zemi, pri jej hernom automate, a vzápätí sa rozplynul. Už dávno v nej tieto javy nevyvolávali posvätné ticho a zimomriavky. Pociťovala len akési elektrizujúce napätie.

Upila si pomaličky a disciplinovane z piva a položila ruky do lona, stanúc sa nateraz dcérkou, malým dievčaťom. Stále sa hrali; menila

podoby tak rýchlo, že oproti sediaci muž si ju s úsmevom cez škáru medzi mašinami tajne fotil. Fotil čosi, čo sa mu veľmi páčilo, no ona to nebola. Bolo to požehnanie okolnosťami, v ktorých sa teraz nachádzal celý vnútorný priestor herne, kolektívna duša, ktorú vedúci povzbudil hudbou a vytvoril jej na príchod vhodné podmienky. Minule tu totiž Janka nadšene tento nápad šepkala do ucha Jankovi.

*

Mami, čo mám robiť..? Dávaj mi prosím symbolické odpovede cez automat..., vysielala Janka energiu. Na obrazovke sa jej spodobila Q, kráľovná. Áno.. viem, že si musím samu seba vážiť.. Rátala iba symboly pribúdajúcej výhry, vždy, keď stroj zablikal. A už mala prácu. Aj ty si dáma, ale čo Janko potrebuje..? Hovor so mnou, prosím... Dva ohnivé výbuchy. O štyri eurá na konte viac. „Kokkot!“ potešil sa Janíčko. Vášeň? Oheň? Sklopila zrak a zadívala sa do Zeme. Poteš ho, a daj mi tak vedieť, čo ho poteší.. Kombinácia J a K. Áno.. viem, že sa volá Janko a chce mať kráľovskú autoritu. A čo mám robiť ja?

„Boha!!“

Janko vytreštil oči. Na obrazovke zaiskrila trojitá výhra najvzácnejších symbolov. Čísla na konte sa bleskurýchlym tempom navršili na dvojnásobok. Janko si s Jankou zaflirtoval veľavravným pohľadom. Dotkla sa mu kolena. Bach! Ďalší výbuch, hotová pohroma. , Je v tom dajaký čert.., pomyslel si Janko. Vzápäť sa šestoro čertovských kopijí spojilo dohromady a naraz pribudlo dvadsať eur. Náladu mali humornú, hrali sa. S čertom nie, so strojom. Janka s mamou klebetila po čarodejnicky ešte asi hodinu. Uvoľnene relaxovali... Mal už skoro päťdesiat. Nechcel ich prijať. Klesol zasa na nulu.

Janka sa balila už päť minút vopred. Pobožkali sa a spravila mu krížik na čelo i prsia, tak, ako keď začínali, ako keď požehnávala ich dnešnú súhru. Mlčky odišli.

Vonku ich privítalo ticho, opustená veterná ulica. Janka objala Janka okolo pása: „Viš, akú kadenciu má samopal 71? TATA!!“

Janík mlčky hľadel do temnoty: „Ty ani netušíš, čo si mi dala...“ Ale nahlas to vyslovil až doma.

Pri usínaní ho zopárkrát pohladila, smrkol. Zaspal. Ty netušíš, čo sme si dali navzájom.. Rastieme, srdiečko moje.. Azda ju začul, ale to už bolo vo sne.

*

